

Đề bài

Hình tượng Bác Hồ
trong bài

Việt Bắc

của nhà thơ

Tố Hữu.

Bài làm

Bác Hồ, vị cha già kính yêu của dân tộc ta, luôn là một đối tượng đầy sức hấp dẫn đối với tất cả những người làm công việc sáng tạo nghệ thuật. Thế nhưng đối tượng càng hấp dẫn bao nhiêu thì càng khó chiếm lĩnh bấy nhiêu. Việc viết về hình tượng Bác Hồ vừa dễ lại vừa khó. Dễ vì chúng ta không khó khăn trong việc lựa tìm cảm hứng nhưng khó bởi vì hình tượng Bác mang một vẻ lớn lao. Đôi khi dễ tiếp cận được vẻ đẹp của hình tượng Bác, người viết phải tự nâng mình lên. Điềm qua những tác giả đã viết về Bác thì Tố Hữu vẫn là người đạt được nhiều thành tựu hơn cả.

Bài thơ *Việt Bắc* không phải là một bài thơ về Bác, mà cảm hứng chủ đạo của bài thơ lại được khơi gợi lên từ Việt Bắc – mảnh đất được coi là cái nôi của cách mạng, là căn cứ địa của kháng chiến. Một khi nhắc đến Việt Bắc thì không thể không nhắc tới Bác Hồ – vị lãnh tụ tối cao của dân tộc. Bởi thế ở phần kết bài *Việt Bắc*, Tố Hữu đã tập trung khắc họa hình tượng Bác:

*Minh về với Bác đường xuôi
Thưa giùm Việt Bắc không nguôi nhớ người
Nhớ Ông Cụ mắt sáng ngời
Áo nâu, túi vải, đẹp tươi lạ thường
Nhớ Người những sáng tinh sương
Ung dung yên ngựa trên đường suối reo
Nhớ chân người bước lên đèo
Người đi rừng núi trông theo bóng Người*

Trong hai câu thơ đầu, chúng ta bắt gặp cái sắc thái của ca dao rất dịu dàng, triu mến thường gặp trong thơ Tố Hữu bởi lối xưng hô *ta – mình*. Dường như đây là lời nhắn nhủ của Việt Bắc đối với Tố Hữu nhưng thực chất đối tượng mà lời nhắn nhủ này muốn gửi đến lại chính là Bác Hồ. Vì thế, câu thơ không chỉ thể hiện tình cảm thiết tha chân thành mà bao trùm lên còn là sự thành kính của người dân đối với Bác Hồ.

Tiếp đó, Tố Hữu khắc họa hình tượng Bác một cách cụ thể và trong bức chân dung của Bác, Tố Hữu đã tập trung miêu tả

Nhớ Ông Cụ mắt sáng ngời

Mỗi lần viết về đôi mắt Bác là mỗi lần để Tố Hữu tìm kiếm và thể hiện những vẻ đẹp trong con người Bác. Có lúc đôi mắt Bác là biểu tượng của tấm lòng nhân hậu với một tình thương yêu cao cả mênh mông: *Ôi người cha đôi mắt mẹ hiền sao*. Có lúc đôi mắt Bác lại tượng trưng cho một sức mạnh tinh thần lớn lao, có sức nâng đỡ chúng ta trên con đường dài đấu tranh:

*Và mỗi trận mỗi mùa vui thắng lợi
Đôi mắt Bác hiện lên cười phấn khởi*

*Ta lớn lên cao bay bổng diệu kì
Trên đường dài hai cánh đỡ ta đi*

(Sáng tháng Năm)

Còn ở đây, đôi mắt Bác là tượng trưng cho trí tuệ anh minh, luôn lấp lánh ánh sáng. Thoáng đọc câu thơ tiếp cứ tưởng như nghịch lí bởi *áo nâu túi vải* là một vẻ đẹp giản dị, rất bình thường vậy mà nó lại *đẹp lạ thường*. Thì ra vẻ đẹp phi thường của Bác lại toát ra từ những cái bình thường nhất. Sau này, Tố Hữu đã nhiều lần thể hiện hình tượng Bác trong sự hài hòa giữa cái vĩ đại và cái bình dị. Trong bản trường ca *Theo chân Bác*, Tố Hữu đã ví người *Như đỉnh non cao tựa đầu người* hoặc bề ngoài *mong manh áo vải* nhưng ẩn chứa bên trong là *hồn muôn trượng* (Bác ơi!)

Có nét khác với hai câu thơ vừa rồi, chân dung của Bác ở hai câu thơ tiếp được khắc họa trên nền thiên nhiên của Việt Bắc. Việc làm này có thể khiến cho vẻ đẹp của Bác được tôn thêm lên nhưng nó cũng dễ lấn át con người bằng sự mênh mông, vĩnh hằng của cảnh núi rừng. Ở đây, cái không khí thanh khiết của buổi sáng sớm, tiếng róc rách của những con suối như những nét tô điểm thêm khiến cho bức chân dung Bác càng trở nên đẹp, nó làm nổi lên cái phong thái ung dung, đĩnh đạc, ung dung từ dáng ngồi trên yên ngựa đến những bước chân đều đặn vượt đèo, thật chẳng khác gì một bậc tiên phong đạo cốt đang thư nhàn ngắm cảnh, một triết gia đang đắm chìm vào thế giới tâm linh, một thi nhân đang đắm say với nàng thơ. Ta có thể nhận thấy thiên nhiên không hề chế ngự, lấn át con người mà trái lại, sức mạnh tinh thần của con người đã lan tỏa ra khắp thiên nhiên hài hòa với cảnh vật, nó thấm đẫm cái hồn của rừng núi chiến khu như muốn ấp ủ, níu giữ từng bước chân Người.

Ở hai câu cuối của đoạn trích này, phải chăng Tố Hữu đã sử dụng biện pháp thần thoại hóa để hình tượng Bác trở nên lớn lao hơn, kì diệu hơn. Những bước đi của Người thành những bước đi lịch sử. Còn thiên nhiên Việt Bắc ở hai câu trên nếu chỉ là cái phong để làm nổi bật hình tượng Bác thì ở đây nó dường như đã thực sự trở thành một con người trong mối quan hệ giao hòa với lãnh tụ. Con người đó biết *trông theo* bóng Bác với một tình cảm triu mến, thiết tha bởi giữa Bác và con người này đã có một bề dày kỉ niệm *Mười lăm năm ấy thiết tha mặn nồng* khó phai mờ.

Tóm lại, qua đoạn trích trên, hình tượng Bác Hồ đã được Tố Hữu tái hiện một cách chân thực trong mối quan hệ giao hòa giữa thiên nhiên, con người Việt Bắc. Bên cạnh bài thơ này Tố Hữu còn viết nhiều bài thơ khác để khắc họa hình tượng Chủ tịch Hồ Chí Minh cao cả mà hồn hậu, luôn tự tin, tự chủ, lạc quan đưa con thuyền cách mạng Việt Nam đi tới. Qua đó, ta có thể dễ dàng đồng ý với lời nhận xét của một nhà phê bình văn học: *Tố Hữu là nhà thơ viết nhiều nhất, viết hay nhất về Bác*.

Phan Trần Long

Trường THPT Hà Nội Amsterdam